

Lausunto

14.01.2022

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

On tärkeää, että Suomi on sitoutunut kansainvälisten päästövähennysvelvoitteidensa ja oman hiilineutraaliustavoitteensa toimeenpanoon. Glasgow'n ilmastokokouksen aikana annetut osapuolten kansalliset sitoumukset johtavat maailman keskilämpötilan nousuun arviolta 2,4 asteella vuosisadan loppuun mennessä. Haluamme, että Suomi toimii ilmastomuutoksen torjunnassa esimerkin näyttäjänä ja vastuunkantajana. Suunnitelman tavoitteena tulee olla esittää toimenpiteet, joilla Suomi osaltaan varmistaa ilmaston lämpenemisen rajaamista 1,5 asteeseen.

Toimenpidekokonaisuuden tulee olla riittävä kattamaan toteutumisen epävarmuustekijät, eli varmistaa riittävät päästövähennykset, vaikka osa toimenpiteistä ei toteutuisi aikataulussa.

Ilmastopolitiikan suunnittelu tulee entistä vahvemmin kytkeä myös luonnon monimuotoisuuden suojeluun. Ilmastokriisiä ja luontokatoa on ratkaistava yhtenä kokonaisuutena.

Tieto Suomen ilmastopoliittisesta päätöksenteosta ja päästövähennystavoitteiden etenemisestä tulee olla helposti, läpinäkyvästi ja jatkuvasti jokaisen saatavilla. Suunnitelman seurannassa tulee kehittää myös tiedon ymmärrettävää ja läpinäkyvää saatavuutta kansalaisille. Etenkin nuorten ja heikoimmassa asemassa olevien mahdollisuuksia saada tietoa ja vaikuttaa myös suunnitelman toimeenpanoon kaikilla hallinnonaloilla tulee vahvistaa.

Partiotoiminta kasvattaa lapsia ja nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen, kestäviin elämäntapoihin ja luonnon suojelemiseen. Ilmastomuutos koskettaa vahvimmin juuri nuoria. Ympäristökasvattajana ja nuorten liikkeenä haluamme olla mukana jatkossakin ilmastopolitiikan suunnittelussa. Toivomme kansalaisjärjestöjen ja etenkin nuorisotoiminnan roolin tunnistamista ilmastopolitiikassa.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

2b Liikenne - avovastaus

Suomen Partiolaisten mielestä suunnitelmassa esitetyt toimet ovat hyviä, mutta emme ota kantaa niiden riittävyyteen. Pyrimme toiminnassamme vähähiilisyteen ja investoinnit kävelyyn ja pyöräilyyn sekä joukkoliikenteen kehittäminen ja tukeminen tukevat tätä tavoitettamme. Näihin liikkumisen tapoihin tukevat ylipäättänsä lasten ja nuorten liikkumista ja siten edistävät myös heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa. Kannustammekin huomioimaan nuoret ja alaikäiset liikkujat näitä ratkaisuja pohtiessa.

Maatalous

3a Maatalouteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

3b Maatalous - avovastaus

Suomen Partiolaisten mielestä suunnitelmassa esitetyt toimet ovat hyviä, mutta emme ota kantaa niiden riittävyyteen. Tämän sijaan haluamme korostaa ilmastoimien ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen välistä yhteyttä. Osiossa ehdotetut toimet eivät saa johtaa luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen. Suomen luonnossa jopa joka yhdeksäs laji on uhanalainen. (Lähde: [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Uhanalaiset_lajit/Uusi_arvio__joka_yhdeksas_Suomen_eliolaj\(49501\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Uhanalaiset_lajit/Uusi_arvio__joka_yhdeksas_Suomen_eliolaj(49501)))

Maankäytön kehityksen ja ohjauksen yhteydessä onkin lisättävä luonnonsuojelualueiden määrää. Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden hupeneminen ovat katastrofeja, jotka koskettavat ennen kaikkea nuoria sekä tulevia sukupolvia. Nuorisjärjestönä näemme tehtävänämme suojella luontoa ja kannustaa muitakin toimimaan niin, jotta lapsilla ja nuorilla olisi tulevaisuudessakin mahdollisuus retkeilyyn ja luonnon monimuotoisuudesta nauttimiseen. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen näkyy suunnitelmassa, mutta toivoisimme sen näkyvän vielä vahvemmin.

Suomen Partiolaisten mielestä päivitettävissä ravitsemissuosituksissa tulee olla selkeä ja vahva ilmastonäkökulma, kuten esimerkiksi planetaarisen ruokavalion malli. Tämä ajatus sisältynee suunnitelmaan jo osittain, mutta linjausta olisi tarpeen selkeyttää ja vahvistaa. Partio voi tukea suunnitelman toimia kasvatuksessa kestävästä ruuantuotannosta ja –kulutuksesta. Siirtymässä kestävämpään kulutukseen, partio voi erityisesti tukea lasten ja nuorten osaamista huomioida ilmastokysymykset ruokavalinnoissaan. Pyrimme kestäviin valintoihin myös omissa hankinnoissamme. Kiitämme myös rakentavaa ja dialogista lähestymistapaa ruokakeskusteluun erätaukokeskustelujen muodossa. Kannustammekin jatkamaan tätä ja hyödyntämään mallia myös muissa ihmisten arkeen vaikuttavissa osa-alueissa. Suomen Partiolaiset tekevät yhteistyötä Erätauko-säätiön kanssa ja olemme järjestäneet onnistuneita keskusteluja mm. metsäkysymyksistä.

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

Suomen Partiolaisten mielestä suunnitelmassa esitetyt toimet ovat hyviä, mutta emme ota kantaa niiden riittävyyteen. Fossiilisten polttoaineiden käyttöä on vähennettävä, jotta ilmaston lämpeneminen saadaan rajattua 1,5 asteeseen. Partiolaiset käyttävät toiminnassaan erilaisia ja eri ikäisiä rakennuksia. Nämä ovat viikkotoiminnan koloja esimerkiksi seurakunnan tai kunnan omistamissa rakennuksissa sekä retkillä ja leireillä hyödynnettäviä kämppejä, joista osa on paikallisyhdistyksiemme, lippukuntien, omistuksessa. Tarve energiaremonteille vaikuttaa myös näihin toimijoihin ja kansalaisyhteiskunnassa onkin tahtoa toteuttaa energiaremontteja. Järjestöillä ei välttämättä ole resursseja rahoittaa näitä remontteja, joten suhtautummekin positiivisesti kuntien, seurakuntien ja yhdistysten omistamien rakennusten öljylämmityksestä luopumisen tuki-intensiteetin nostoon. Esimerkiksi lippukuntien kämppejä lämmitetään edelleen myös puuta polttamalla ja toivomme, että myös näiden lämmitysjärjestelmien vähäpäästöisemmäksi uudistamista tuetaan.

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

5b Työkoneet - avovastaus

-

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

6b Jätehuolto - avovastaus

Suomen Partiolaisten mielestä suunnitelmassa esitetyt toimet ovat hyviä, mutta emme ota kantaa niiden riittävyyteen. Muovin erilliskeräyksen toteuttaminen ja jätelainsäädännön uudistamisessa muutenkin erilliskeräysvelvoitteiden vahvistaminen on tärkeää. Alueellisten erojen tasoittaminen mahdollisuuksissa jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen on meille tärkeää, jotta kaikilla partion paikallisilla toimijoilla on mahdollisuudet kehittää kestäviä toimintatapoja myös jätteiden kierrätyksen osalta.

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Suomen Partiolaisten mielestä suunnitelmassa esitetyt toimet ovat hyviä, mutta emme ota kantaa niiden riittävyteen. Haluamme korostaa kuitenkin myös muiden paikallistason toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä. Suunnitelmassa mainitaan mm. seurakunnat ja yritykset, joiden kaltaisilla toimijoilla on merkittävä rooli paikallisten ilmastotoimien onnistumiselle. Lisäksi kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja yhdistysten kautta niin kunnat kuin valtio saavat mahdollisuuksia keskustella ja kehittää toimia kansalaisten kanssa. Kannustammekin toimimaan yhdessä erilaisten paikallisten toimijoiden kanssa sekä myös tukemaan näiden ilmastotoimia esimerkiksi erilaisten tukien, palveluiden, yhteistyön ja kumppanuuksien keinoin. Suhtaudumme positiivisesti osiossa esitettyihin toimiin sekä verkostotyöhön hyvien käytäntöjen jakamiseksi.

Myös tiedottamiseen liittyvissä toimissa voivat kansalaisyhteiskunta ja yhdistykset olla merkittävä tuki ja voimavara. Erilaiset yhdistykset tavoittavat laajasti erilaisia ryhmiä. Esimerkiksi partio saavuttaa tuhansia nuoria ympäri maan, ja tarjoamme toiminnassamme monipuolista kasvatusta ilmasto- ja ympäristökysymyksistä. Näin kasvatamme erityisesti nuorempien kuntalaisten tietoisuutta.

Monimuotoinen ja helposti saavutettava lähiluonto on oleellista niin partiolaisten ympäristökasvatuksen kuin yleisen asukkaiden viihtyvyyden ja hyvinvoinnin kannalta. Yhdyskuntarakennetta kehittäessä ja tiivistäessä pitääkin huomioida lähiluonnon säilyminen ja kehittäminen. Tämän näkökulman tulee näkyä selkeästi myös keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa. Yhdyskuntarakenteen tiivistämisen yhteydessä tulee huomioida ja varmistaa lähiluonnon ja viheralueiden säilyminen virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmista.

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

10b Kulutus - avovastaus

Kuluttajien kannustamisessa hiilijalanjäljen pienentämiseen kansalaisjärjestöillä merkittävä rooli, jonka tulisi näkyä suunnitelmassa. Tiedottamiskampanjoissa, ohjaavissa toimissa ja kasvatuksessa tulee tehdä yhteistyötä järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

On hyvä, että politiikkatoimissa korostetaan myös hiilijalanjäljen pienentämiseen liittyvän viestinnän vahvistamista etenkin aikuisväestölle. Nuoret kantavat jo nyt huolta ilmastosta ja opetuksessa ja kasvatuksessa on huomioitu ilmastokasvatus, mutta ei riitä, että toimeen tarttavat tulevat sukupolvet, vaan nopeita muutoksia kestävämpien valintojen suuntaan tarvitaan aikuisväestössä. Kansalaisjärjestöt, partio mukaan lukien, ovat tärkeä kanava myös aikuisten tavoittamisessa. Poliitiikkatoimissa tulee tunnistaa järjestöjen rooli ja mahdollisuus toimia ketterinä, innovatiivisina ja kansalaislähtöisinä toteuttajina paikallisten ja alueellisten kestävien elämäntapojen kokeiluille, ja kohdentaa näiden toimenpiteiden tukea myös järjestökentälle.

Esimerkiksi partiotoiminta kasvattaa lapsia ja nuoria monipuolisesti kestäviin elämäntapoihin ja kasvattaa samalla myös aikuisten vapaaehtoistemme osaamista. Suomen Partiolaiset on asettanut tavoitteen kehittää kasvatustaan ja toimintaansa siten, että partio kasvattaa yhä vahvemmin ilmastonmuutoksen torjumiseen.

Myös toimien mittakaavasta kertominen on tärkeää. Kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämisessä on olennaista, että on saatavilla ymmärrettävää tietoa siitä, mitkä ovat vaikuttavimpia tekoja, joita jokainen voi tehdä ilmaston hyväksi. Oman hiilijalanjäljen ja siihen vaikuttavien osa-alueiden arviointiin tarkoitettujen työkalujen saatavuutta tulee tukea myös kuluttajille. Järjestöillä voi olla myös merkittävä rooli kannustaa arvioimaan ja tunnistamaan omassa elämäntavoissa keskeisiä valintoja. Suomen Partiolaiset kehittää tällä hetkellä oman toimintansa hiilijalanjäljen arviointia, jonka avulla osaltaan innostamme ja kannustamme jäseniämme myös tarkastelemaan omien elämäntapojensa vaikutuksia. Tuki toimien mittakaavan tunnistamiseen, saatavilla olevan tiedon kehittäminen ja kannustimet ovat tärkeitä järjestökentän ilmastotyön vauhdittajia.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

-

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn näiden osa-alueiden esitettyihin lisätoimiin

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

Kiertotalouden ja etenkin biotalouden edistämässä tulee varmistaa luonnon monimuotoisuuden suojeleminen. On tärkeää korostaa suunnitelmassa ekosysteemipalveluiden merkitystä osana biotaloutta. Kokonaiskestävyyden tavoittelussa tulee huomioida, että ekosysteemien säilyttäminen ja suojeleminen ovat ehto ja edellytys ihmisten hyvinvoinnille ja niiden tulee siksi olla perusta ja lähtökohta biotaloudelle. On hyvä, että suunnitelmassa korostetaan yhteistyön lisäämistä. Biotalouteen liittyy monien eri tavoitteiden ja näkökulmien ristiriitoja ja peräänkuulutamme näiden yhteensovittamiseen tähtäävää osallistamista ja rakentavan, tutkittuun tietoon perustuvan ja osallistumismahdollisuuksia sisältävän keskustelun lisäämistä politiikan suunnittelussa. Suomen Partiolaiset tekee osaltaan työtä etenkin rakentavan metsiin liittyvän yhteiskunnallisen keskustelun lisäämisessä ja nuorten äänen tuomisessa mukaan keskusteluun.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

Yhdyn toimenpideohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden kokonaisuuteen

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

Suomen Partiolaiset pitävät toimenpideohjelmassa esitettyjä toimia hyvinä. Jotta saavutamme tavoitteet, on kuitenkin tärkeää, että toimenpiteiden kokonaisuus ylimitoitetaan tavoitteiden suhteen. Näemme tämän tarpeelliseksi, sillä osa toimista jää todennäköisesti osin tai kokonaan toteutumatta tai ei toteudu suunnitelmassa aikataulussa. Mahdollisia lisätoimia tulisi lisäksi etsiä ja harkita jatkuvasta, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa mahdollisimman nopeasti ja sujuvasti.

Partio kasvattaa nuoria toimimaan aktiivisesti elinkelpoisen planeetan puolesta. Tarjoamme monipuolista ja laadukasta ympäristökasvatusta lapsille ja nuorille ympäri maata. Suunnitelmassa tulisi näkyä vahvemmin kansalaisyhteiskunnan rooli tietoisuuden kasvattamisessa kestävästä kulutuksesta.

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Ympäristövaikutukset:

Vaadimme, että ilmastonmuutoksen vastainen työ kytketään vahvasti luontokadon torjumiseen ja huomioitava kaikissa toimissa vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Ilmastopolitiikan suunnittelussa tulee vahvistaa tätä näkökulmaa. Kuten suunnitelmassa todetaan, ilmastotoimet osin lisäävät luonnonvarojen käyttöä ja painetta ekosysteemeihin. Näiden vaikutusten minimoiminen ja tarvittaessa kompensointi luonnon monimuotoisuuden suojeletoimilla tulee sisällyttää kaikkien toimenpiteiden tarkempaan suunnitteluun.

Sosiaaliset vaikutukset:

On tärkeää, että suunnitelmassa tuodaan esiin lasten oikeudet ja mainitaan, että lasten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Alle 18-vuotiaiden ei ole mahdollista vaikuttaa edustuksellisen demokratian keinoin äänestämällä. Ilmastokriisi uhkaa lasten oikeuksia tavoilla, joita vanhemmat sukupolvet eivät tule olemaan todistamassa. Suunnitelmassa ja sen toimeenpanossa tuleeikin vahvemmin tuoda esiin keinot varmistaa myös lasten mahdollisuudet vaikuttaa.

Suunnitelmassa tuodaan esiin, että jatkotoimia valmisteltaessa tulevien sukupolvien oikeuksien turvaamista tukee esimerkiksi pitkän aikavälin vaikutusten arviointi. Painotamme, että lisäksi tärkeää on nuorten osallisuuden vahvistaminen ilmastopolitiikan suunnitteluun. Osallistamisessa kävi ilmi, että nuoret kannattavat eniten eri ilmastotoimenpiteitä. Koska ilmastonmuutos vaikuttaa juuri nuorten elämään ja tulevaisuuteen eniten, tulee ilmastopolitiikan suunnittelussa painottua nuorten kuuleminen ja vaikutusmahdollisuudet.

Vaikutusten arvioinnissa nostetut Suomen ilmastopaneelin huomiot globaalista ja ylisukupolisesta oikeudenmukaisuudesta ovat olennaisia: ”Ilmastonmuutoksen hillintä voi tarkoittaa myös saavutetuista eduista luopumista niille, joiden osuus globaalien resurssien kulutuksesta on planetaaristen rajojen näkökulmasta kestävämmällä tasolla. Suomessa kaikilla tulee olla varaa energiaan, ruokaan ja liikkumiseen, ja lisäksi kaikilla tulee olla vapaus valita asuinpaikka, ammatti ja elinkeino.”

Suunnitelmassa tulisikin esittää selkeämmin keinoja yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden varmistamiseen. Ilmastotoimista aiheutuvat kustannukset eivät saa kohdistua heikoimmassa asemassa oleviin.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

Suomen Partiolaiset kiittävät laajaa kansalaisyhteiskunnan ja erityisesti nuorten osallistamista suunnitelman valmistelussa. On tärkeää, että eri sidosryhmiä ja kansalaisyhteiskuntaa kuullaan ja osallistetaan myös suunnitelman toimia toimeenpantaessa. Eri taustaisten nuorten mahdollisuuksia tulisi myös kehittää sekä varmistaa, että eri ryhmiä kuullaan kattavasti.

Haluammekin nostaa esiin lapsi- ja nuorisovaltuutuksen toimijoiden 1.12.2021 julkaiseman yhteiskannanoton, joka vaatii nuorten ilmastoneuvoston perustamista. Lasten ja nuorten laajan kuulemisen ohella tarvitaan heitä edustava ryhmä, joka tukee ilmastopolitiikan suunnittelua ja sitä koskevaa päätöksentekoa. Neuvostolla tulee olla kuulemisvelvollisuus ja kommentointioikeus. Sitä olisi kuultava aina, kun ilmastolain piiriin kuuluvia tavoitteita tai mittareita asetetaan, niistä raportoidaan sekä lakia päivitetäessä.

Suomen Partiolaiset pitävät hyvänä, että suunnitelmassa nostetaan ilmansuojelun ja ilmastopolitiikan yhteys. Suhtaudumme positiivisesti luvussa 8 esitettyihin toimiin mm. puun pienpolton päästöjen vähentämiseksi. Tähän liittyvät toimet ovat kotitalouksien ohella oleellisia erilaisille yhdistyksille. Partioon kuuluvat retket lippukunnan kämpälle tai erilaisiin esimerkiksi seurakunnan omistamiin leirikeskuksiin. Näissä on usein eri ikäisiä tulisijoja, takkoja ja kiukaita, joihin uudet toimet vaikuttaisivat. Osallistumme mielellämme hyviä käytäntöjä koskevaan tiedotustyöhön

paikallisille toimijoillemme. Lippukunnille myönnettävän Kestävästi partiossa –tunnuksen yksi kriteereistä onkin puun sytyttäminen päältä, mikä on ympäristöystävällisempää. Toivotamme tervetulleiksi suunnitelmassa mainitut kansallisen ilmansuojeluohjelman toimenpiteet tulisijojen oikeiden käyttötapojen edistämiseksi, puukiukaiden aiheuttamien päästöjen vähentämiseksi sekä savuhaittojen ehkäisemiseksi. Kannusteiden tuleekin olla avoimia myös yhdistyksille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille, mikäli niitä tarjotaan vanhojen puukiukaiden uudistamiseksi. Monella toimijalla ei välttämättä ole resursseja uudistaa vanhoja puukiukaita, mikä tulee huomioida kannusteiden käyttöönottoa selvitettäessä.

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Merenheimo Tiia
Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry